

SAMTALENS KUNST

AV KJELL-HENRIK
HENRIKSEN, NESTLEDER I
SENTRALSTYRET

Sentralstyret i Diakonforbundet har arbeidet mye med å gjennomføre de arbeidsprogrammer og målsettinger som har meislet seg ut i form av Landsstyrevedtak og arbeidsprogrammer vedtatt av Generalforsamlingen. Et av tiltakene har vært å besøke samtlige biskoper og bispedømmer. Nå er én runde unnagjort, men nye gjenstår. Dette skyldes

mer eller mindre prinsipielt begrunnede syn på diakoni og diakontjenesten har forandret seg gjennom tidene. Men det samme gjelder i sannhet også Den norske kirkes syn på diakonien og dens profesjonelle representanter. Det skyldes for begge parter at rammevilkårene, i første rekke den rådende teologiske og kirkehistoriske oppfatning, kontinuerlig har endret seg.

Vi beveger oss faktisk langs en kontinuerlig utviklingsakse hvor vi lett kan sette inn tre tidspunkter, nemlig (1) tiden omkring år 100, deretter (2)

utforming av den kommende kirkes diakonat og diakontjeneste.

Oldkirkens diakonisyn og diakonembete kommer klarest frem i de etterapostoliske brev. Eksempelvis skriver kirkefaderen Ignatius i sitt brev til filadelfierne: "Det er ett alter likesom det er én biskop sammen med presbyteriet og diakonene, mine medtjenere." Dette er ganske klar tale som Ignatius ikke er alene om å fremføre. Nå har det selvfølgelig ingen mening å kopiere Oldkirken. Den levde sitt liv i sin tid, men den må heller ikke glemmes som inspirasjonskilde og som grunnmodell.

Da diakonissene startet i 1868 og diakonene kom i 1890, var det monopresbyterianske embetssyn det eneste eksisterende. I den lutherske tradisjon, mer enn hos Luther selv, hadde man lite øye for annet enn presten. Men her må det føyes til at det ville ha vært oppsiktsvekkende om noen på den tiden hadde tatt Oldkirkens embetssyn angående diakonene inn over seg. Synet var knapt nok kjent for andre enn historikerne som hadde Oldkirken som spesialer. Både diakonisser og diakoner ble regnet som omsorgsarbeidere uten noen annen tilknytning til embete enn det enhver annen kristen hadde. Ved dette kunstgrep skaffet man kirken den caritativ legitimering som datidens samfunn skrek etter. Samtidig slapp man å utfordre det embetssyn som var enerådende blant datidens teologer. Diakonissehusets første styreformann og inspi-

rator, Julius Bruun (1820-1899) hadde i et foredrag i 1866 en formulering som dekker datidens teologiske tenkemåte: "At sette diakonissegjerningens Gjenopplivelse i Forbindelse med et præsteligt Embedsbegreb, gaar ikke an." I samme foredrag tok han for seg spørsmålet om diakonene, en gruppe det ennå skulle gå 24 år før så gjenopplivningens lys. Men at han formulerer seg slik, gjør det naturlig å tenke at han ikke kan ha sett det irrelevant at diakonisse- og diakontjenesten kunne føre til embetsteologiske refleksjoner, selv om han for sitt vedkommende avviser en slik sammenheng.

For tiden går det strømninger over verdens kirker. I så vel Lima-dokumentet som Porvo-dokumentet revitaliseres det oldkirkelige embetssyn med biskop, diakon og prest. Det er i dette landskapet Den norske kirke og Diakonforbundet nå befinner seg og må orientere seg ut fra. I denne prosessen er det noen som ligger i forkant og er pådrivere, noen som driver med strømmen og ser etter "hva det lønner seg å mene", og noen som vil holde på det "trygge" og gamle.

Ingen er mer representative til å redegjøre for hvor Den norske kirke står i dette landskapet enn biskopene. Derfor har det vært viktig for Diakonforbundet å komme i samtale med samtlige biskoper. Men samtalene har hatt et langt bredere spekter enn det som angår kirke- og embetssyn.

De mest fremtredende

Diakonforbundet har som målsetning å besøke samtlige biskoper og bispedømmer. De fleste bispedømmer har hatt besøk av Diakonforbundet, men grunnet den forholdsvis hyppige utskiftningen av biskoper gjør at det fremdeles er runder å gå.

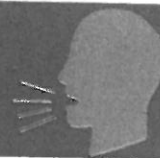
ikke minst at biskopene i Den norske kirke skiftes ut ganske ofte.

Intensjonene

Diakoni er et spesifikt kirkelig anliggende. Selv om betegnelsen diakoni har gode kår, i og med at nesten alt av praktisk-kirkelig art for tiden blir kalt diakoni, har Diakonforbundet alltid stått for det syn at diakontjenesten er en spesifikk tjeneste i kirken utført av personer som er kalt og ordinert til denne. Nå skal det hverken stikkes under stol eller dramatiseres at diakonenes og Diakonforbundets

tiden i perioden 1868 til 1890, og (3) nåtiden. I løpet av de siste tyve år, har utviklingen av begreper, modeller og teorier skutt voldsomt fart. I tillegg har diakoner i betydelig grad skaffet seg kunnskaper som har gjort det mulig å delta i utformingen av egne funksjoner uten først å måtte forlate egen identitet. Etter mine observasjoner er det intet som tyder på at utviklingstempoet vil avta. Bare å nevne Porvoo-dokumentet er godt nok belegg for en slik antakelse. Det er også sannsynlig og ønskelig at diakoner i langt større grad enn nå vil være med på å legge premisser og delta i

OG SAMTALENS MAKTT

momenter på samtalelisten har vært:

- den diakonale situasjon i bispedømmet
- fremveksten av diakontjenesten i menighetene
- totalsituasjonen for soknediakonene
- faglig veiledning og profesjonelle utviklingsmuligheter
- lønns- og arbeidsvilkår
- soknediakonenes liturgiske funksjoner
- samarbeidsområder og konfliktlinjer

Intensjonen har hele tiden vært å samtale i en sammenheng hvor forhandlingsaspektet og løsningen av konkrete saker har vært holdt strengt i bakgrunnen.

Biskop eller prestens prest?

Selv om biskopembetet har svært lange tradisjoner i vårt land, er innholdet i og forståelsen av embetet gjennomgått sterke og prinsipielt dyptgående forandringer.

Det er sikkert hyggelig for prester å konstatere at de har en biskop som er "prestenes prest". Men dette er i det minste en høyst utilfredsstillende formulering for diakoner, og det bør være det for menighetene og øvrig kirkelige ansatte.

Hvis man ikke skal sette en strek over historien, kan man meget lett forklare hvorfor denne eufemismen har sneket seg inn. Biskopen kunne utmerket være prestens prest når det bare var prester som ble inkludert i et apostoliske embete. Men når vi nå beveger oss bort fra det prestedominerte embetssyn, kan ikke biskopene bruke formu-

leringen, enn si fungere som prestenes prest. Biskopen må være de ordinertes og menighetenes tilsynsfører.

Gjennom de samtaler Diakonforbundet har ført med biskopene i samtlige bispedømmer, er det åpenbart at synet på embetet er under utvikling. Noen ønsker en raskt utvikling i retning av

Bispokollegiet, høsten-96. *F.v.:* Ole D. Hagesæther (Bjørgvin), Sigurd Oseberg (Tunsberg), Ola Steinholt (Nord Hålogaland), Andreas Aarflo (Oslo), Even Fougner (Borg), Odd Bondevik (Møre), Finn Wagle (Nidaros), Rosesmarie Køhn (Hamar), Øystein Ingar Larsen (Sør-Hålogaland), Halvor Bergan (Agder) og Bjørn bue (Stavanger). *Foto:* Lars Flydal

intensjonene i de internasjonale kirkelige dokumenter, mens andre vil ta tiden til hjelp. Ingen synes å overse den internasjonale trend.

I det mer praktiske arbeid har det vært en entydig og udelt glede å oppleve at samtlige biskoper både verbalt og i praksis gir uttrykk for å være spesielt opptatt av diakonats utvikling og diakonenes tarv. I praksis kan man trygt snakke om at biskopene også er blitt diakonenes biskop. Dette skal ikke oppfattes som en ekskluderende, men inkluderende formel.

Innsats og resultat

Å foreta en reise til samtlige

biskoper medfører både bruk av tid og penger. Sentralstyret har opplevd at samtlige biskoper både har vært innstilt på å finne beleilige tidspunkter for møtene, og at de har satt av rikelig med tid. De fleste har nok vært noe uvante med at de som ber om møter ikke kommer med krav og klager, men mer som

samtalepartnere med en åpen hånd. Nettopp fordi forhandlingsaspektet har vært fraværende, har også samtaler blitt fortrolige, åpenhjertige og frimodige. I samtaler har Diakonforbundets representanter fått se innsiden av flere kirkelige lederutfordringer og problemområder.

Diakonforbundet har gjennom samtaler fått fremføre sine standpunkter, synspunkter og drøftet områder som er mer uavklart. Biskopene på sin side har redegjort for situasjonen og valg av handlingsalternativer i en rekke kirkelige saker. Dette har gitt Diakonforbundet første hånds innsikt i hva som

beveger seg på topplan i Den norske kirke og i det enkelte bispedømme.

Den enkelte biskop har også benyttet anledningen til å komme med utfordringer og innspill overfor Diakonforbundets videre arbeid og strategivalg.

Veien videre

I august hadde Diakonforbundet sitt andre møte med biskopen i Nidaros. Det var hos biskop Finn Wagle at samtalerunden begynte for mer enn tre år siden. I mellomtiden har det blitt skifte på flere bispestoler. Av den grunn er det flere nye biskoper som Diakonforbundet ikke har hatt samtaler med. Dette gjelder biskopene i Oslo, Borg og Stavanger.

Diakonforbundet tror at disse samtaler er til gagn for vår kirke, er med på å stimulere til en harmonisk utvikling av diakonatet og diakontjenesten i bispedømmene og på landsplan, og det gir den enkelte biskop og Diakonforbundet en flott anledning til gjensidig menings- og informasjonsutvikling.

Det er nok av krangel og kiv, også i kirken. Derfor ser vi denne måten å føre samtaler på som gunstig for de involverte parter. Men det kan også være en veiviser i utviklingen av evne til å lytte og lære fremfor å rope og krangle. Det er så visst ikke bare noe som trengs hos de andre aktører i kirken. Dette er en lærdom som også Diakonforbundet kan videreutvikle i egen organisasjon.